

כושיים והפטרת קדושים היא התשפוט (יחזקאל כ"ב). מקור הדברים במרדכי מגילה תתל"א, וכן פסק הרמ"א בס"ס תכ"ח. אלא דכשהן מחוברות נוטים אנו מהכלל להפטיר בשניה, ומפטירים בראשונה, כלומר, בבני כושיים היות והשניה מדברת בתועבות ירושלים ודומה להפטרת הודע את ירושלים (יחזקאל ט"ז) שעליה אמר ר"א במגילה, שאין מפטירין בה. כ"ה במרדכי הנ"ל וברמ"א הנ"ל וכן כתבו שאר האחרונים דלא כהלבוש בסימן תצ"ג ס"ד ובמנהגים בסוף הספר אות כ"ו. וכ"כ הוסיפו האחרונים שגם בנפרדות מפטירין בקדושים בכבני, כשחלה באחרי הפטרה זמנית. אבל כששני הפרשיות נפרדות ופנויות לפרשיותיהן שדבר זה יקרה בשנתינו שנת תש"ל הרי לכאורה אין כאן שום ספק וצריך לקרוא לאחרי כבני כושיים ולקדושים התשפוט, כי הלא אנו נמשכים אחר רבותינו האשכנזים המרדכי והרמ"א.

בלוח אר"י מיסודו של הגרימ"ט זצ"ל סודר בלוח דשנת תרע"ט (הלוח הראשון מקביעות זח"ג, כי בתרס"ב עדיין לא הופיע הלוח) על ידו, לקרוא לאחרי התשפוט ולקדושים כבני, להיפך מכל הפוסקים הנ"ל, "משום ששמע מפי בעלי קורא ותיקין שמנהג קדום בירושלים לקרוא התשפט באחרי" (כלשון בנו יבלח"א הרה"ג נ. א. טוקצינסקי נ"י בקול קורא בנידון זה, בקול ישראל אד"ר תש"ג) "ותהי אז מחלוקת דיעות בהרבה בתי כנסיות שבאר"י, ומהם שקראו הפטרת כבני, בשתי הפרשיות, מהם שקראו ככתוב בלוח ומהם

פרשיות וכמו בשנתנו זאת שלכן יקראו בצו הפטרת ויקרא עם זו וכו', עיי"ש טעמו. ורק גדול מירושלים זצ"ל הנהיג כן בבית הכנסת שלו בירושלים. לכן כדאי להודיע כי למעשה לא ראינו ולא שמענו מעולם לנהוג כן וגם בלוח אר"י לא מוזכר מזה מאומה, ואין לנהוג כן בדבר חדש שלא הונהג כן מעולם והנזירות שמשון כבודו במקומו מונח.

ודברי הרב הגדול זצ"ל מירושלים שעשה סניגורין לדבריו הם בשו"ת אבן ישראל ח"ח סי' נ"ט. [ע"ע לעיל סי'...].

סימן קכב

הפטרת פר' אחרי מות קדושים כשהם נפרדים
(בשנת זח"ג מ', שחל בתש"ל, תשל"ג, והבא בתשפ"ד)

[פורסם ב'הנאמן' שנת תש"ל]

בשנות זח"ג מעוברות שהינן נדירות (באחרונה בתש"ו ולפניה בתש"ג תרע"ט ותרס"ב) מתעוררים תמיד וויכוחים באר"י בקשר להפטרות אחרי וקדושים, היות ורק בשנה כזאת שתי הפרשיות פנויות כל אחת להפטרה שלה. כי בשנים האחרות הפשוטות, מחוברות הפרשיות אחו"ק ובמעוברות שהינן נפרדות חלה תמיד הפטרה זמנית כוערבה או מחר חדש וכו' באחת מהן.

רוב רובם של הפוסקים המדברים במנהגי אשכנז קבעו שהפטרת אחרי היא כבני

באחרי ולקדושים כבני הוא דבר זר, ונגד הפוסקים. אלא דצריך לקרות באחרי כבני ולקדושים התשפוט, ודבר זה בפוסקים הראשונים והאחרונים ויתד הוא וממנו לא תזוע" (מאמרו בהתבונה אב תש"ג) "ודברתי עם גאוני ירושלים יודעי המנהגים ואמרו לי שבודאי ראוי לתקן את הדבר" (מאמרו שם תשרי תש"ד).

כיוצא בו טען הרה"ג ר"ש גרנימן נ"י. "כי איך זה יכריעו נגד כל הראשונים שכמעט דעת כולם לקרוא לאחר כבני ולקדושים התשפוט וכמש"כ המרדכי שהוא רבן של כל בני אשכנז בכל הדינים והמנהגים ועל פיו כל דברי רמ"א שאנו מורים ונוהגים כדבריו" (מאמרו שם שבט תש"ד). כפי המובא בספר זר התורה להגמח"ז גרוסברג שליט"א ברביד הזהב שם אות קע"ו הרי "ובתשובה לשאלתי מה היה דעת מרן החזון איש זצ"ל בזה, השיב לי בזה"ל, הנני להודיעו כי לא היה הדבר. (הפרסום בתבונה הנ"ל) בהסכמתו זלה"ה לבד, אלא גם ביוזמתו".

לעומתם כתבו שם הגרימ"ט והרה"ג נ. א., שכל המקורות של המערערים, ידועים גם להם, אלא שקבלה בידם שהמנהג הוא התשפוט לאחר. והרוצה לעמוד על כל הדברים בארוכה יעיין בחוברות הנ"ל. אב אלול תש"ג תשרי טבת ושבט תש"ד. (א"ה, ובקובץ מבקשי תורה אייר תשע"ד גליון ס"א).

לפי זה כתב הגרימ"ט בספר אר"י סי' ט"ז ס"ב "הפטר אחמו"ק בקביעות זח"ג

שהפכו הסדר" (שם). ולכן גם בשנת תש"ג, אחרי שגם בשנה ההיא סודר בלוח אופן זה "התעוררה שוב תסיסה גדול בין בעלי הקורא בירושלים ובאר"י ... ופונה אני בזה בשם ... לכל זקני בעלי הקורא בבקשה ובשאלה שכל מי שיודע מהמקובל בענין זה בירושלים ... יואילו נא להודיע ... אם יתברר שאין זה מנהג מקובל תפורסם ע"ז הודעה מיוחדת, ואם לא, ידעו נא כל בעלי הקורא שכך מקובל פה עפ"י דעת הרמב"ם, ויואלו נא כלם לנהוג כנדפס בלוח דיני ומנהגי השנה" (שם). כפי עדות הרב נ. א. נ"י בירחון תבונה אלול תש"ג, הרי "וכל בעלי הקורא הזקנים שהשיבו תשובות לאאמו"ר כולם הודיעו שהם זוכרים שכך הוא המנהג המקובל בירושלים לקרוא התשפוט לאחר, וכבני, לקדושים". למעשה, הרי שבתש"ג ותש"ו קרה אותו הדבר כמו בתרע"ט, מהם שקראו כבני בשתי הפרשיות, וכפי הנמסר הורה אז כך גם גדול אחד מגדולי ירושלים זצ"ל, מהם שקראו כבלוח ומהם שהפכו הסדר.

בקיץ תש"ג ובחורף תש"ד התקיים אודות זה ויכוח הלכתי על גבי גליונות התבונה. בין הגאון ר"מ סטלביץ זצ"ל (מח"ס מבית מאיר ורב בזכרון משה בירושלים), הרה"ג ר"ש גרינימן שליט"א לבין הגרימ"ט זצ"ל ובנו הרה"ג נ. א. נ"י.

הגר"מ סטלביץ זצ"ל טען שצריך לנהוג כעיקר ההלכה ולקרוא לאחר כבני ולקדושים התשפוט. "ולפי זה היכא דמחולקין כבשנה זו, לקרות התשפוט

שאז פ' אחמו"ק נפרדות ... נוהגים בעלי המסורה באר"י עפ"מ שקבעו רבנן קדמאי לקרוא בפ' אחרי התשפוט ובפ' קדושים כבני" לעומתו כותב הגמרח"ז גרוסברג בספרו זר התורה אות קל"ג, "בשנים שפרשיות או"ק נפרדות. זח"ג. מפטירים בפרשת אחרי כבני ובפרשת קדושים מפטירים ביחזקאל התשפוט. ויש אומרים דפרשת אחרי מפטירים התשפוט ובפרשה קדשים מפטירים כבני".

כאמור לא נכנס בפרטי הדברים שהועלו בתבונה הנ"ל, נעמוד כאן רק אודות ג' נקודות שלא לובנו כל צרכם בפולמוס הנ"ל בשנים ההם.

א. בהסבר וישוב המנהג הזה, שכפי הגרימ"ט העידו כן הזקנים שאמנם קיים מנהג כזה.

ב. בשלילת הדבר לקרוא בב' השבתות כבני כושיים, שכן לא יעשה.

ג. בחילוק שבין ירושלים לשאר ערי הארץ החדשות בקשר לזה.

א) בהסברת המנהג. בויכוח הזה התקבל הרושם שכאילו מנהג זה לקרוא לאחר התשפוט אינו מבוסס אלא על דעה אחת יחידה שהיא דעת הרמב"ם ואין מי שנוהג כמותה למעשה. ובהתווסף עוד שלא היה שום הסבר לטעמו של המנהג אף בדברי המחייבים קיומו, הרי דכל זה עורר, ובצדק, חשדות בלב המערערים, כאילו ואין העדויות נאמנות בקשר למסורה זו, ושכלל לא קיים מנהג כזה בירושלים, וכלומר,

שהגרימ"ט בעצמו הוטעה בזה. ובאמת זהו הלא הטעם העיקרי כמעט, של המערערים, כי לא האמינו לעדויות של בעלי הקורא כי קיים מנהג כזה, והביאו איפא מדברי הפוסקים שבדבר שאינו מצוי לא שייך מנהג או שמנהג שלא נעשה על פי גדולי העיר אינו מנהג. דאם היו משוכנעים במהימנות המנהג וכי באמת הוא קיים, וגדולי העיר אישרוהו בזמנם, הרי לא היו מתנגדים לזה, למרות שבדברי הפוסקים כתוב להיפך. כי הרי כל בר בי רב יודע שבפרט בענינים שאין בהם איסור והיתר המנהג מכריע אף כנגד דברי הפוסקים, כל שנמצאה אף דיעה אחת המסייעת לו, ודבר זה נמצא הרבה פעמים. ופוק חזי מ"ש בשו"ת מהר"ם פדובה סימן ע"ר. "ראיתי אשר חבר מעלתך לבטל מנהג קדמון בעירך אשר נהגו לקרא ביוהכ"פ בהפטר יונה ג' פסוקים הראשונים לבד בלשון הקדש, ולתרגם אח"כ כל הנביא מראש ועד סוף בלעז יונית וכו' לא זו הדרך להשען על בינתינו לבטל מנהג קדום אך צריך לבקש בכל עוז למצא סמך ליישב אותו". עכ"ל.

ובשלחן הקריאה סימן כ"ה במסגרת השלחן שם אות ק' במ"ש, דבמגנצא היו מסופקים קצת אם מנהג המקום להפטיר בשבת ר"ח אב שמעו או השמים כסאי, עד שהעידו איזה לומדים שהם זוכרים מימים קדמונים איש מפי איש דהם נוהגים לומר שמעו.

ובבן ראשית יש לנו לשים לב, שברוב החומשים נדפסה הפטרת התשפוט בסדר אחרי, וכבני, לקדושים. ומקובל בפי

ושנה. וכ"כ בלקט יושר (מנהגי התרומת הדשן) עמוד 52, והיה מפטיר הלא כבני כושיים לקדושים אע"ג דכתיב במרדכי במס' מגילה הלא כבני לאחרי. ואף דלא כתוב שם ושם במה הפטירו באחרי, הדבר ברור דמדהפטירו לקדושים כבני, הרי דלאחרי הפטירו בהתשפוט מדלא מצינו שום הפטרה שלישית לאחרי. הרי נתברר לנו להדיא שעל מה שהמנהגים והלבוש קראו ערער לומר שהוא טעות שאין זה טעות כלל, אלא דכך היה מנהג הקדמון במגנצא וורמייזא, ועל קהילות אלו אפשר לומר שהינן הערש למנהגי אשכנז כידוע. (אם כי כנראה נשתנה אח"כ מנהג ורמייזא, כמובא במנהגי ורמייזא כת"י, שמפטירין לאחרי בכבני ולקדושים בהתשפוט). וכמו כן היה מנהגו של בעל תרומת הדשן, שכידוע דקדקו מאד אחר כל מנהגיו וכמובא בשו"ת מהרש"ל, ובודאי שכל החומשים שהדפיסו כך, והקהילות שבעל המנהגים ראה אותם נוהגים כך, נהגו כן על פי מנהג זה. חוץ מזה אנו מוצאים שכל כתבי היד בסדרי ההפטרות הנמצאים בידינו עוד מתקופות הראשונים, בחציים כתוב כמנהג הזה, ובחציים כמנהג השני. (דבר זה ביחד עם שאר כמה מקורות שהובאו כאן, מסר לי ידידי הרב ר' נתן פריד נ"י, הוא אף הוסיף להעיר בקשר לכתבי יד הנ"ל "דינם של כת"י מתקופת הראשונים כדין הראשונים ז"ל עצמם אין להניח שכל אלו כת"י השתבשו. לפיכך אם מצאנו כמעט במחציתם לאחרי כבני ולקדושים התשפוט ומחציתם האחרת בסדר הפוך שמע מינה שהיו המנהגים מחולקים ביניהם" (ממכתבו אלי). נוסף לזה הננו מוצאים כן גם במנהגי

כל על פי המרדכי והרמ"א, שכתבו, דכבני שייכת לאחרי, דחלה טעות בחומשים ושצריכים להפוך את הסדר. וכ"כ הלבוש להדיא בסימן תצ"ג ובסוף הספר במנהגים אות כ"ו, שדבר זה הוא טעות. והביא ג"כ מ"ש הר"י טירנא בהקדמת המנהגים שלו, שראה קהילות שהפטירו התשפוט באחרי ושדבר זה הוא טעות, כי החומשים נדפסו בטעות זו, והוא הנהיגם להפטיר באחרי בכבני. והנה, אף שמי אנו, שנבוא לחלוק על הר"י טירנא והלבוש שכתבו שטעות נפל בחומשים. אבל בהגלות נגלות לנו כעת כמה ספרי ראשונים אנחנו יכולים לשפוט נאמנה שאמנם היה קיים מנהג כזה בקרב חלק מקהילות בני אשכנז עפ"י הוראת והנהגת רבותיהם, להפטיר באחרי התשפוט, והחומשים הראשונים כנראה הודפסו עפ"י מנהג זה. ואי לא מסתפינא לומר נגד המנהגים והלבוש, הייתי אומר, דאף אם לא היו בידינו שום מקורות לזה, חוץ מהחומשים בעצמם, הרי שגם זה היה יכול לשמש כהוכחה לקיומו של מנהג כזה, דאם לא כן, למה טעו החומשים דוקא כאן ולא טעו בהפטרות ופרשיות אחרות, והדבר אומר דרשני.

המקורות להפטיר באחרי התשפוט
ובקדושים כבני הם דלקמן.
ומקודם נביא את המקורות של האשכנזים ואח"כ את המקורות הספרדיים.

בספר הפרדס סי' כ"ה כתב, והפטירו בכאן במגנצא ובוורמישא בפרשת קדושים הלא כבני כושיים ... בכל שנה

טירנא. ואין זה כלל איזה דעת יחיד כאשר דימו המערערים.

ועכשיו נסביר את הרקע למנהג הזה, הנהוג בירושלים כפי הגרימ"ט, ומדוע שינו סוף סוף האשכנזים מהמרדכי והרמ"א ומכל האחרונים שבאשכנז שכתבו כולם להפטיר באחרי כבני, ובקדושים התשפוט. כידוע שהישוב האשכנזי נוסד בירושלים לפני כפחות ממאתים שנה ע"י תלמידי ותלמידי תלמידי הגר"א שבבואם לירושלים לא היה להם בהתחלה מנין בפני עצמם והתפללו ביחד עם הספרדים, ואף שאח"כ כבר היה להם כדי מנין והותר, ויסדו מנינים להתפלל שם בנוסח אשכנז עם הנהגות הגר"א, ומהם התפשט נוסח אשכנז באר"י, הנה בנוסח אשכנז הזה נכנסו והונהגו כאן כמה וכמה ממנהגי הספרדים בסדרי התפילה וכדומה, ואף שהסיבה האמיתית לזה לא ידועה לנו בדיוק, אבל יש לשער שהטעם הוא, כיון שבתחילה התפללו אתם ביחד, ממילא נשארו כבר כמה וכמה מנהגים של הספרדים גם אצלם אף אחר היפרד מהם. לדוגמא נזכיר אחדים מהם. אמירת אכ"א ופיטום הקטורת כל יום, ברכו בתרא בשחרית וערבית, טל וגשם לפני תפילת לחש וכמ"ש הדבר שמואל אבוהב בסימן קמ"ט שכן מנהג אר"י וסביבותיה, למרות הכתוב במעשה רב אות קס"ג, שהגר"א בעצמו היה אומר את זה בחזרת הש"ץ. (ועיין בסידור הגר"א הישן עמוד צ"ו ד"ה ולענ"ד נראה סמך למנהג אשכנזים בירושלים וכו'). הלל בליל פסח בביהכנ"ס בברכה, תוקעים במוצאי יוה"כ פ תשר"ת

האשכנזים בטרייסט כת"י. ואחרון, במנהגים שסודרו בתקופתינו. והם מנהגי ביהכ"נ דקהל עדת ישראל פה ברלין שנת תרצ"ח, שם כתוב גם כן (בעמוד כ'), שבאחרי מפטירים התשפוט ובקדושים כבני. ובהקדמה שם מבואר, דכל מנהגי הקהילה הנ"ל הם "כאשר הורה לנו גאון עוזנו מיסד קהלתנו הגאון מו"ה עזריאל ה. ז"ל" ובדאי שגאון זה היה בקיא במנהגי אשכנז טובא. הרי נתבאר שדבר זה היה גם כן מנהג בחלק מקהילות אשכנז.

ובן כתבו להדיא כמה ראשונים והם, הרמב"ם בסדר ההפטרות. האשכל בשם הנגיד (ח"ב עמוד 67). והאבודרהם בשם ויש מפטירין והביאו התקון ישכר, שהפטרות אחרי היא התשפוט. ועל פיהם נוהגים בזה למעשה כל קהילות הספרדים שבכל העולם וכל קהילות התימנים והאיטלקים, להפטיר באחרי בהתשפוט. ואף דהם מפטירין בקדושים הפטרות הדרוש אותי (יחזקאל כ') עפ"י הפוסקים הנ"ל. מ"מ נקוט מיהא פלגא בידך שבאחרי הם מפטירין בהתשפוט.

וא"כ יש למנהג הזה שכפי הגרימ"ט הוא נהוג בירושלים, עמודים גדולים לסמוך עליו. כי התשפוט באחרי הוא דעת הרמב"ם, האשכול בשם הנגיד, והאבודרהם בשם יש מפטירין, תרומת הדשן, ומנהג וורמייזא ומגנצא, ונוהגים כן אלפי אלפים מישראל כנ"ל. ובקדושים כבני, הוא דעת תרומת הדשן ומנהג וורמייזא ומגנצא. וגם הרבה מקהילות אשכנז נהגו כך בימים קדמונים כאשר העיר על זה בעל מנהגי

והדבר תמוה מאד. "ולא כאשר שמעתי שקראו הלא כבני בב' השבתות שהיה חל כמו שנה זו שהיו קורין אחו"ק בשבתות מיוחדות שזה ודאי טעות הוא". (הגר"מ סטלביץ ז"ל בתבונה אב תש"ג).

דבר זה לא נמצא בשום פוסק ובשום ספר ממסדרי המנהגים. ואין ראוי לקרוא הפטרה אחת פעמיים ועוד בשבתות רצופים. והרי כתבו התוספות, עיין בשו"ע סי' רפ"ג, דלכך אין קורין בספר שני בשבת, שחזן מאשר שאין שם אלא ב' פסוקים יצטרכו להפטיר תמיד אותה ההפטרה כי צריכים להפטיר במאי דסליק מיניה. ואין לנו תקדים כזה, אלא בחל פורים בירושלים בשבת שאז מפטירין בשתי השבתות בפקדתי כמבואר במ"ב תרפ"ח סקט"ז.

וכפי דברי המהרש"ם בדע"ת הל' טריפות סי' ל"ה אות י', שכתב דהאוכלין בשבת סעודה רביעית ואומרים שאוכלין לשם סעודת ר' חידקא אולי זה חשש מינות כי הם מראים את עצמם שרוצים לחשוש לחד מאן דאמר בש"ס שלא נפסקה ההלכה כמותו, אלא כרבנן שאומרים ג' סעודות. והמחמיר כחד מ"ד הוא חשש מינות א"כ אף כאן כיון דרק דעת ר"א היא שאין מפטירין בהודע ירושלים, ובגמרא מגילה כ"ה ע"ב, אמרו להדיא דאין הלכה כר"א בזה, אלא שכן מפטירין. ופסק כן הרמב"ם בסדר ההפטרות וסידר לפרשת שמות הפטרת הודע (יחזקאל ט"ז) שעליה אמר ר"א שאין מפטירין. וכ"ה ג"כ סברת הרא"ש והרי"ף דלית הילכתא כר"א וכ"כ

ולא רק תקיעה. במה מדליקין לפני מעריב. אין קוראים בתורה בליל שמחת תורה למרות שהגר"א קרא ועלה בעצמו כנז' במע"ר אות ר"ל. לפי זה נוכל להבין ולהחליט שגם דבר זה לקרוא התשפוט באחרי, אם כי איננו המשך וגלגול מאותן קהילות שנהגו כן באשכנז באופן ישיר, הרי הוא אחד מן המנהגים הספרדים שהתקבלו בירושלים בקרב מנהגי נוסח אשכנז. וממילא נהגו בקדושים להפטיר בכבני אף שדבר זה איננו בנוסח ספרד. וטעמו של דבר ניתן להסביר, היות וכל הספרדים בירושלים ובכל העולם קוראים באחרי התשפוט והיות וגם האשכנזים יקראו אותה הפטרה בשבת הבאה והיות גם שהפטרה זו יש בה מענין שתי הפרשיות, לכן מכל טעמים אלו הנהיגו הם להפטיר באחרי בהתשפוט ולהתאחד באותה השבת עם כל הקהילות שבירושלים בהפטרה אחידה, והגם שבקדושים יפרדו מהם דהספרדים יקראו הלדרוש והאשכנזים בכבני, מוטב להיפרד אלו מאלו שבת אחת מאשר בשתי שבתות.

כל הדברים האלה שנתבארו יכולים להסיר בהחלט את האי אימון ופקפוק המערערים אם אמנם קיים מנהג כזה בכלל. ואין מן הקושי להחליט, כאמור, שלפנינו מנהג אחד מכמה מנהגים שהתקבלו מהספרדים.

ב) בשלילת הדבר לקרוא בב' שבתות בכבני. כידוע היו כאלה שקראו בירושלים בב' השבתות הפטרת כבני, וכפי הנשמע גם גדול ירושלמי אחד הורה כן ויש עוד שהוסיפו שכן מקובל מפי הגרש"ס ז"ל.

האבודרהם והתיקון ישכר בשם יש מפטירין. וכן נוהגים קהילות תימן ובגדד וכמה מערי המערב. וכל זה מדובר בפרק ט"ז שהם תועבות ירושלים שעליהם אמרו בגמרא להדיא. ואף שאנו אין נוהגים להפטיר בפרשת שמות בזה, אין זאת אומרת דס"ל כר"א, אלא כיון שיש לנו הפטרה אחרת מוכנה דחינן לתועבות ירושלים, כמו שדחינן התשפוט מקמי כבני כל שאפשר, ואין הדבר ניכר, וכמ"ש הפוסקים.

ודברי הלבוש שכתב בסימן תצ"ג דבמדינות אלו נהגו כר"א ולכך אין מפטירין בשמות בהודע את ירושלים צ"ע. ועכ"פ בהתשפוט שריא להפטיר בה אף לר"א, וכדחילק הלבוש בהגה בסי' תצ"ג. או אף אם נאמר דלר"א אין מפטירין גם בזו, וכדכתבו כמה וכמה ומ"מ אנן קיי"ל כרבנן. ואף שכתבו הפוסקים דכל היכא דאפשר לדחותה דחינן אותה, זהו הכל בדבר שאינו ניכר, בזה אנו נוהגין להחמיר כר"א אף בהתשפוט דרק דמיא לתועבות ירושלים ולא ניכר כלל שאיננו קוראים אותה בשביל שאנו מחמירים. ואף שמשום זה אנו קורין במחוברות כבני, שהיא הפטרה של פרשה ראשונה, מ"מ אין זה היכר כ"כ, כיון דקיי"ל דשתי ההפטרות הוו מענין שתי הסדרות. מה שאין כן כשאנו עושים היכר גדול כ"כ לקרוא בשתי שבתות רצופות אותה הפטרה, מה שאין עושים בשום פעם בעולם, זולת כשחל פורים בשבת בירושלים, בשעה שיש לפנינו הפטרה שניה של התשפוט, הרי זה היכר גדול לכל, שאנו מחמירים כדעת ר"א

או עוד יותר ממנו. ואולי יש ללמד זכות על הנוהגים כן, בהקדם מ"ש הר"ן וכעין זה הריטב"א, דלכך נענש אותו אדם שהפטיר במקומו של ר"א בתועבות ירושלים ונמצא בו פסול, אף דהלכה כרבנן, מ"מ במקומו של ר"א היה לו לשואלו במה להפטיר וכיון שלא עשה כן הוי חציפותא. וא"כ ה"ה בירושלים גופא, אף דפסקינן כרבנן, מ"מ בירושלים גופא מפני כבוד ירושלים אין רוצים שם לקרות הפטרה זו, ועל כן מחוסר ברירה אחרת הם קוראין ב' שבתות בכבני.

ג) בחילוק שבין ירושלים לשאר ערי הארץ. והנה נתבאר לפענ"ד טעם המנהג הזה בירושלים. אולם לגבי שאר ערי הארץ ובפרט בערים החדשות אין מן הצורך וההכרח ללכת אחר מנהג זה, דאף שאנו נמשכים גם בשאר ערי הארץ אחרי מנהגי ירושלים בתפילות וכדומה, מ"מ זה הכל במנהג ברור לגמרי, משא"כ מנהג זה אף שביארנו אותו ויישבנו אותו, מ"מ עדיין סוף סוף הוא מעט מפוקפק לעשות להדיא להיפך מהפוסקים והרמ"א. ועל כן אין לנו בו אלא חידושו, בירושלים ותו לא, דהרי אף הבעלי קורא הזקנים לא העידו אלא שכן היה נהוג הדבר בירושלים, אבל לא בשאר ערי הארץ שבהן בכלל לא היה אז מנין של אשכנזים מתפללי נוסח אשכנז. אלא רק של ספרדים שבלאו הכי קראו לאחר התשפוט, או של חסידים הנוהגים שכל אחד קורא לעצמו את ההפטרה בחומש וגם הבעל מפטיר קורא אותה בלחישא ביחד עם כל הקהל, וא"כ בכלל קשה מאד לומר שיוכל להיות בזה איזה מנהג קבוע.

ליישוב המנהג שנהגו באר"י להפטיר
תמיד "וערבה" בשבת הגדול

ודרך אגב יש ליישב גם המנהג שנהגו
באר"י להפטיר לעולם בשבת הגדול
וערבה בין שחל לפני ערב פסח או בערב
פסח גופא היפך ממ"ש במע"ר אות קע"ו
שהגר"א בסוף ימיו הורה שלא להפטיר
בערב פסח וערבה.

דהנה בשבת ערב פסח אינו חל אלא צו
בפשוטה או אחרי במעוברת. וע"כ
בצו הנהיגו להפטיר אז בוערבה, כיון
דבנוסח מחזור רומניא בלאו הכי וערבה היא
הפטרות השבוע של צו, מדמוזכר בה ענין
מנחה שהוזכר ג"כ בפרשת צו. ובמעוברת
לא רצו להפטיר בהפטרות השבוע דאם כן
יצטרכו להפטיר באחת משתי הסדרות
בהתשפוט, ומזה רצו להימנע, וע"כ הנהיגו
כאן להפטיר לעולם בוערבה. [נוע"ע במק"א
מש"כ בזה].

סימון ככג

בענין קריאת פסוקי "שוש אשיש"
לחתן בהפטרות פר' לך לך, ובשבת
הגדול בשנה פשוטה

בס"ד, יום ג' תרומה תשכ"ז.
למע"כ ידה"נ הג"מ רבי ה. ז. גרוסברג
שליט"א.
שלו' וברכה וכטו"ס.

הרגע קבלתי מכתבו עם ההערות בתודה
ושמחה. וכבר הוספתי ורשמתי

ובפרט בבני ברק שבודאי צריכים לקרוא
כמעיקר הדין כבני לאחרי
והתשפוט לקדושים, היות ובב"ב לא נקבע
עדיין מעולם שום מנהג בזה, כי בתרע"ט לא
היתה ב"ב קיימת בכלל. ובתש"ג עדיין לא
היו בה מנינים מסודרים של ישיבות חוץ
מישיבת בית יוסף ובית מדרשו של מרן
החז"א ז"ל. וכבר הבאנו למעלה דהחז"א
פסק בזה לנהוג כהרמ"א, וא"כ אצלו בודאי
נהגו כן ובודאי גם בבית יוסף נהגו כן על פיו
ובפקודתו, כי זה היה סמוך לביתו. כמו כן
המרא דאתרא הרב הגאון ר' יעקב לנדא
שליט"א הנהיג כמנהגי חב"ד שבהם כתוב
להפטיר באחרי כבני, ובודאי נהג כן
למעשה. ואם כן אחר שהחז"א ז"ל ויבל"ח
המרא דאתרא שליט"א נהגו כן בפעם
הראשונה בעיר חדשה ובודאי שנהגו כן גם
בתש"ו, הרי בודאי שכאן לא הוקבע שום
מנהג אחר, מאשר עיקר הדין.

היוצא מכל זה הלכה למעשה. בירושלים
וכן בפתח תקוה (שנתייסדה עפ"י
מנהגי ירושלים וגם זמן הדלקת הנרות שם
הוא כמנהג ירושלים) קוראים באחרי
התשפוט ובקדושים כבני, כמנהג וורמייזא
מגנצא ותרומת הדשן.

ובשאר ערי הארץ ובפרט בבני ברק קוראים
באחרי כבני כושיים ובקדושים
התשפוט כהמרדכי והרמ"א וש"א, ואין כל
חדש לחלק ארץ אחת לכמה מנהגים, דכבר
היה הדבר לעולמים. גם בערי אפריקה נחלקו
המנהגים מעיר לעיר בשבת חזון, יש שקראו
חזון ישעיהו ויש שקראו משא גיא חזון. וכן
בברלין גופא קראו בקהילה אחת התשפוט
לאחרי, ובשניה כבני, כנ"ל.